

PUNTS

PER PUNTS

16

Curs de valencià inicial A2 de
la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat
d'Alacant

Fascicle 16. Els verbs *nàixer*, *créixer* i *viure*

Jo nasc
Tu naixes
Ell o ella naix
Nosaltres naixem
Vosaltres naixeu
Els o elles naixen

Què pots fer amb el verb *nàixer*?

1 Pots indicar que una persona o un animal comença a viure:

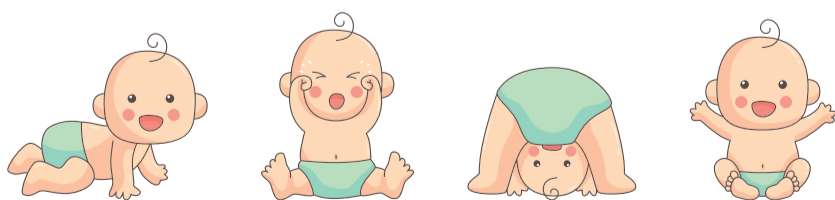
-Quan **naix** el teu nebot?

-Ja **han nascut** els pollets dels ous que van pondre les gallines.

-Els polls **naixen** de les llémenes.

Saps que *pondre* és un verb diferent de *posar*? Té dos valors: la femella d'una au deposita un ou (*Esta gallina ja no pon*); i un astre passa per davall de l'horitzó (*El sol es pon per l'oest*).

Saps que *poll* és un paràsit que pot viure sobre el cos de les persones, especialment sobre els cabells? I que *llémena* és l'ou del poll?

A continuació t'oferim un llistat de paraules relacionades amb el naixement i els primers dies de vida dels bebès:

embaràs, partera, contraccions, part, donar a llum, dilatar, setmesí, prematur, bessons, incubadora, llevadora, dida, bolquers, farinetes, xupló, biberó, carret de bebé, bressol, cançó de bressol, caminadors, cabàs, sonall, portabebés, potet, termo, peücs, plorar...

Exercici 1.

Relaciona estes paraules amb les imatges corresponents. Si cal, usa diccionaris:

bessons, bolquers, farinetes, xupló, bressol, sonall, peücs, plor

Exercici 2.

Escolta estes cançons de bressol o aprén-les per si algun dia et fan falta!

La lluna, la pruna:
<https://www.youtube.com/watch?v=6p-8lu9bZOI>

Sol solet:
<https://www.youtube.com/watch?v=C619ruugCkw>

Fascicle 16. Els verbs *naïxer*, *créixer* i *viure*

Exercici 3.

Des de ben xicotet, a Marc li ha agradat molt alimentar les gallines que el seu iaio cria a la granja. Hui, per curiositat, ha volgut buscar en l'enciclopèdia com naixen els pollets i ha trobat este text ple de buits. Completa'l amb les paraules del requadre:

setmana, pollet, desenvolupats, closca, covant, ous, ovípars, estiu

Les gallines són _____, és a dir, ponen _____. L'època de reproducció va de la primavera a l'_____, així els pollets naixen amb calor. Les gallines ponen un ou al dia durant una _____ aproximadament i els incuben fins que naixen. Als 21 dies estan ja totalment _____ per a començar a trencar la _____. Com que no tots els ous s'obren alhora, la mare els continua _____ durant dos dies més des del naixement del primer _____.

2 Pots indicar que una planta o una flor brota:

-Al gesmiler li han **nascut** moltes flors enguany. Voràs quina oloreta en esclatar!
-En el marge d'este camí **naixen** moltes mates de timó.

Saps que el gesmiler és una planta enfiladissa, de flors de color blanc que, sobretot a la nit, desprén un aroma molt agradable?

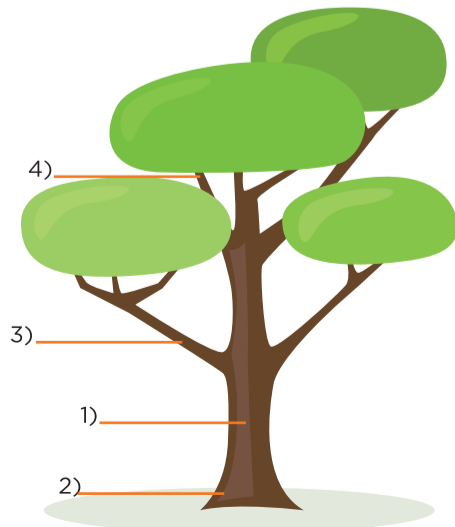
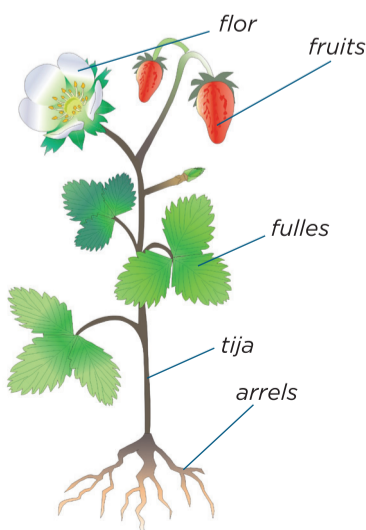

T'has fixat en el demostratiu *este* del segon exemple? Els demostratius acompanyen un substantiu, amb el qual concorden en gènere i nombre. Presenten tres graus: proximitat (*este*), intermedi (eixe) i llunyania (*aquell*). En els àmbits molt formals, solen predominar les formes *aquest*, *aquesta*, *aquests*, *aquestes* per davant de *este*, *esta*, *estos*, *estes*.

Fixa't en la imatge següent. És una maduixera, la planta de la qual naixen les maduixes. Les parts que componen una planta són: *les arrels*, *la tija*, *les fulles*, *els fruits* i *les flors*. En un arbre, a més, hi ha *el tronc*, *la soca* (la part baixa del tronc), *les branques* (les subdivisions principals del tronc) i *les rames* (més menudes que les branques).

Exercici 4.

Ompli els buits amb la part de l'arbre adequada:

Coneixes el nom de moltes flors? Ací te'n presentem només unes quantes:

l'assutzena, la camèlia, la campaneta, el clavell, el crisantem, la dàlia, la gardènia, el gerani, el gira-sol, el gladiol, l'hortència, el lliri, la margarida, el narcís, el nard, el nenúfar, l'orquídia, la petúnia, la rosa, la rosella, la tulipa, la violeta...

Exercici 5.

Relaciona els noms de les plantes següents amb la imatge corresponent:

gerani, assutzena, margarida, rosa, crisantem, lliri, tulipa, gira-sol

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

f) _____

g) _____

h) _____

Igual que les flors, també diem que naixen les fonts o els rius:

-El Vinalopó naix a la serra de Mariola, entre Bocairent i Banyeres.

Els rius formen part del nostre paisatge. Coneixes altres elements que puguem trobar-nos quan fem un passeig per la natura?

la muntanya, la serra, la serralada, el cim, el puig, la vall, la costera, la cova, el camí, la senda, el marge, el bancal, el bosc, l'herba, el llac, la llacuna, el llit del riu, l'aiguamoll, la badia, el golf, el delta, la font, el penya-segat, la planura, la platja, el prat, la rambla, el rierol, els vessants, el volcà...

Saps que *amunt* i *avall* són preposicions derivades de *muntanya* i *vall*? Per això, *amunt* significa 'de baix a dalt' i *avall* 'de dalt a baix'.

Saps que *serralada* és un conjunt de serres? I que *aiguamoll* és un terreny saturat d'aigua permanentment? L'Albufera de València és l'aiguamoll més representatiu i emblemàtic del País Valencià.

Exercici 6.

Relaciona les definicions amb els accidents geogràfics corresponents:

a) Extensió d'aigua de menors dimensions que un llac	1) Penya-segat
b) Entrada del mar en la costa, més menuda que un golf	2) Llit del riu
c) Tall de roca molt pronunciat situat a la vora del mar	3) Serralada
d) Corrent d'aigua de poc volum	4) Llacuna
e) Conjunt de muntanyes que formen un sistema	5) Badia
f) Fons d'un riu	6) Rierol

Saps que les llacunes són, generalment, d'aigua dolça? En canvi, les de la Mata i Torrevella són d'aigua salada per l'origen de les aigües i les característiques salobres del subsòl.

Igualment, poden nàixer conceptes abstractes:

un projecte, una idea, una associació, l'amor, el desig, la passió, una amistat, una relació, la necessitat, un somni, la il·lusió, la voluntat, la inspiració, la preocupació, la violència...

Exercici 7.

Relaciona cada concepte positiu amb el seu contrari més aproximat:

a) amor	1) apatia
b) il·lusió	2) obligació
c) passió	3) odi
d) desig o voluntat	4) discòrdia
e) inspiració	5) decepció
f) concòrdia	6) buidor

Jo **cresc**
 Tu **creixes**
 Ell o ella **creix**
 Nosaltres **creixem**
 Vosaltres **creixeu**
 Ells o elles **creixen**

Què pots fer amb el verb **créixer**?

1 Pots indicar que un ésser viu es fa més gran:

- Els garrofers **creixen** en els països mediterranis.
- Com **creix** el teu fill!

Exercici 8.

Completa el text sobre els óssos panda amb les paraules del requadre:

cau, bambú, díhuit, mamar, llet materna, sobreviure

Durant els tres primers mesos de vida, l'ós panda no fa res més que dormir i _____ tres o quatre vegades al dia. Als quatre mesos fa els primers passos fora del _____, però segueix alimentant-se exclusivament de _____. Començarà a menjar _____ poc abans de complir mig any. S'independitza de la mare als _____ mesos, quan l'ós ha après a _____ imitant el comportament de sa mare.

2 Pots expressar que una cosa augmenta en sentit figurat:

- L'IVA **creix** cada any en els productes de primera necessitat.
- Els nervis **creixen** a mesura que s'acosta el dia de l'audició.
- Creixem** com a persones quan fem accions solidàries.

Exercici 9.

Completa els següents titulars de notícies amb la forma corresponent del verb **créixer**:

- a) El cabal dels rius _____ per les fortes pluges de les últimes hores.
- b) D'acord amb la Conselleria d'Economia, els valencians no _____ econòmicament perquè no rebem les inversions justes.

- c) Els naixements _____ per segon any consecutiu.
- d) Segons un estudi, l'autoestima _____ quan comencem a estimar-nos a nosaltres mateixos.
- e) Estrena cinematogràfica. El director de *Créixer* afirma: «Jo _____ com a persona cada volta que converse amb un xiquet».

Saps que la primera representació d'una obra de teatre o la primera projecció d'una pel·lícula s'anomena *estrena*?

Exercici 10.

L'autoestima és imprescindible per a sentir-se bé en la vida. Per això, t'oferim uns consells que poden ajudar-te a fer-la créixer. Completa'ls amb les paraules del requadre i quan acabes prova de llegir-los en veu alta amb bona pronúncia:

èxits, bellesa, natura, febles, pors, exercici, vida, metes

Si vols fer créixer la teua autoestima...

- 1) Centra't a millorar ta _____ i no et compares amb la resta.
- 2) Planteja't _____ realistes.
- 3) Valora els teus _____, fins i tot si són modestos.
- 4) Identifica les teues _____ i afronta-les.
- 5) Coneix bé els teus punts forts i els teus punts _____.
- 6) Fes _____ de manera regular.
- 7) Quan pugues, entra en contacte amb la _____.
- 8) Relaciona't amb gent que reconega la teua _____ interior.

Saps que la *x* de *èxit* i *exercici* sona com si unírem la *g* de *gat* i la *z* de *zoo*?

Jo **visc**
 Tu **vius**
 Ell o ella **viu**
 Nosaltres **vivim**
 Vosaltres **viviu**
 Ells o elles **viuen**

Què pots fer amb el verb **viure**?

1 Pots indicar que un organisme té vida o com viu:

- Vivim** per a treballar o treballem per a viure?
- Des que van detindre el lladre, els veïns **viviu** més tranquils.
- A l'estiu, tot el món **viu**.

Saps que este exemple és una frase feta que indica que el bon temps fa més fàcil viure bé? Una altra versió és: *A l'estiu, tota cuca viu*.

Exercici 11.

Relaciona les següents frases fetes amb els significats corresponents:

a) Costar la vida a algú	1) Viure sense treballar
b) En la vida (o mai en la vida)	2) Viure tranquil·lament
c) Guanyar-se la vida	3) No jutjar una persona per una cosa que ha fet
d) Viure al dia	4) Causar-li la mort
e) Perdonar la vida a algú	5) Treballar per a obtenir mitjans que faciliten viure
f) Anar la vida en alguna cosa	6) Córrer un risc greu segons es resolga un assumpte
g) Viure com un canonge	7) No inquietar, no molestar
h) Deixar viure	8) En cap moment
i) Viure amb l'esquena dreta	9) Gastar tot el que es guanya sense estalviar res

2 Pots indicar la teua residència:

- Pere, encara **vius** a Benicàssim amb els teus pares o ja t'has independitzat?
 -Jo **visc** en un poble molt pintoresc. Les façanes de les cases són obres d'art.
 -Els meus pares a l'estiu **viuen** al camp i a l'hivern a la ciutat.

Ara aprendrem a conjugar **nàixer**, **créixer**, **viure** i **meréixer** en present de subjuntiu. Com pots veure en la taula següent, de la primera persona del present d'indicatiu naixen totes les formes del subjuntiu, com també ocorre amb els verbs de la 3a conjugació que vam estudiar en el fascicle 11: *partisc* ► *partisca*. Recorda que *conéixer* i *paréixer* fan *conec* i *parec* (i en subjuntiu, *conega*, *parega*).

	nasc	cresc	visc	meresc
Jo	nasca	crezca	visca	meresca
Tu	nasques	crezques	visques	meresques
Ell o ella	nasca	crezca	visca	meresca
Nosaltres	nasquem	crezquem	visquem	meresquem
Vosaltres	nasqueu	crezqueu	visqueu	meresqueu
Els o elles	nasquen	crezquen	visquen	meresquen

Exercici 12.

Completa les oracions següents amb la forma corresponent dels verbs entre parèntesis:

- a) Vull que el meu fill _____ (CRÉIXER) en un ambient saludable.
 b) No crec que ella es _____ (MERÉIXER) eixe castic.
 c) Quan _____ (NÀIXER) els gatets avisa'm, per favor.
 d) Espere que _____ (CRÉIXER) les visites o haurem de tancar.
 e) Vos desitge que _____ (VIURE) una vida plena i molt feliç!

Els participis d'estos verbs segueixen el procediment regular de la 2a conjugació i mantenen el grup sc:

INFINITIU	PARTICIPI	INFINITIU	PARTICIPI
viure	viscut, viscuda	créixer	crescut, crescuda
meréixer	merescut, merescuda	nàixer	nascut, nascuda

Recorda, en canvi, que *paréixer* i *conéixer* fan *paregut* i *conegut*.

Exercici 13.

Completa les següents frases amb el participi dels verbs entre parèntesis:

- a) Joan ha _____ (MERÉIXER) el premi.
 b) Este pis m'ha _____ (PARÉIXER) bastant car.
 c) Àngel ha _____ (CRÉIXER) moltíssim enguany.
 d) Ja han _____ (NÀIXER) els cadells del meu gosset!
 e) Hem _____ (VIURE) i viurem ací tota la vida.
 f) No he _____ (CONÉIXER) ningú més cabut que tu!

Fixa't en l'oració e) de l'exercici 13: *Hem viscut i viurem ací tota la vida*. Com veus, apareix la forma *viurem*, que correspon al futur del verb *viure*. El futur i el condicional són dos temps molts fàcils de construir en valencià. Només cal partir dels infinitius i afegir les mateixes desinències. Mira:

FUTUR	estar	donar	beure	prendre	partir	sentir
Jo	estaré	donaré	beuré	prendré	partiré	sentiré
Tu	estaràs	donaràs	beuràs	prendràs	partiràs	sentiràs
Ell o ella	estarà	donarà	beurà	prendrà	partirà	sentirà
Nosaltres	estarem	donarem	beurem	prendrem	partirem	sentirem
Vosaltres	estareu	donareu	beureu	preneu	partireu	sentireu
Els o elles	estaran	donaran	beuran	prendran	partiran	sentiran

CONDICIONAL	estar	donar	beure	prendre	partir	sentir
Jo	estaria	donaria	beuria	prendria	partiria	sentiria
Tu	estaries	donaries	beuries	prendries	partiries	sentiries
Ell o ella	estaria	donaria	beuria	prendria	partiria	sentiria
Nosaltres	estaríem	donaríem	beuríem	prendríem	partiríem	sentiríem
Vosaltres	estaríeu	donaríeu	beuríeu	prendríeu	partiríeu	sentiríeu
Els o elles	estarien	donarien	beurien	prendrien	partirien	sentirien

Els únics verbs que presenten algun canvi en estos temps són *anar* i *fer*: *aniré*, *aniràs*, *anirà*, *anirem*, *anireu*, *aniran*; *faré*, *faràs*, *farà*, *faríem*, *faríeu*, *farien*.

Exercici 14.

Transforma les oracions següents del present al futur:

- a) Faig el pastís amb molta il·lusió. d) Eixim d'Alacant a les nou.
 b) Bevem a la vostra salut! e) Me'n vaig a vore la iaia: te'n vén's?
 c) En esta classe aprens moltes coses. f) No puc ajudar-te, perquè tinc molta faena.

Solucions:

Exercici 1

- 1) bressol, 2) plor, 3) peücs, 4) bessons, 5) farinetes, 6) bolquers, 7) xuplò, 8) sonall

Exercici 3

- ovípars, ous, estiu, setmana, desenvolupats, closca, covant, pollet

Exercici 4

- 1) tronc, 2) soca, 3) branques, 4) rama

Exercici 5

- a) gira-sol, b) assutzena, c) rosa, d) gerani, e) crisantem, f) tulipa, g) lliri, h) margarida

Exercici 6

- a4, b5, c1, d6, e3, f2

Exercici 7

- a3, b5, c1, d2, e6, f4

Exercici 8

- mamar, cau, llet materna, bambú, dihuít, sobreviure

Exercici 9

- a) creix, b) creixem, c) creixen d) creix e) cresc

Exercici 10

- 1) vida, 2) metes, 3) èxits, 4) pors, 5) febles, 6) exercici, 7) natura, 8) bellesa

Exercici 11

- a4, b8, c5, d9, e3, f6, g2, h7, i1

Exercici 12

- a) cresca, b) meresca, c) nasquen, d) cresquen, e) visqueu

Exercici 13

- a) merescut, b) paregut, c) crescut, d) nascut, e) viscut, f) conegut

Exercici 14

- a) Faré, b) Beurem, c) aprendràs, d) Eixirem, e) Me'n aniré, te'n vindràs, f) podré, tindrè

Agenda cultural

Del 23 de desembre al 5 de gener - Teatre Principal d'Alcoi

Betlem del Tirisiti - Diversos horaris

http://www.alcoi.org/ca/areas/cultura/betlemdetirisiti/noticias/noticia_0008.html

14 de gener 21.00 h - Teatre Principal d'Alacant

Teatre - *Happy end* - Entrada: 12,50 €

<http://us2.campaign-archive2.com/?u=61f11753c66b2beec8e74e504&id=65541119e9>

Dimarts 10.00h i dimecres 17.00h - Seu Ciutat d'Alacant

Practica el teu valencià en les sessions de conversa de l'IEC

goo.gl/sufsSf

17 de gener 16.00 h - Universitat d'Alacant

Prova d'acreditació del nivell A2 de valencià

<https://slc.ua.es/va/llengues/secretaria/proves-d-acreditacio-de-valencia-2016-17.html>

[f](#) [t](#) UAenvalencia

[f](#) [t](#) culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Virgínia Ruiz Vázquez

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*